

7. LUOKKA

Media ja hyvinvointi

Tehtävien tarkoituksen on pysähtyä miettimään omaa sosiaalisen median käyttöään, siinä piileviä riskitekijöitä sekä sitä, miten toimia, jos joutuu somessa uhkailun tai kiusaamisen kohteeksi.

Välineet: HAASTAVA TILANNE -laput leikattuna sivulta 4.

Aloitutus: VÄITTÄMIÄ SOMESTA

Aiheeseen virittäydytään arvioimalla erilaisia väittämiä somesta. Opettaja luettelee väittämät oppilaille. Oppilaita ohjeistetaan näyttämään peukku ylöspäin, jos ovat väittämän kanssa samaa mieltä. Peukku näytetään alaspäin, jos oppilaat ovat väittämän kanssa puolestaan eri mieltä. Oppilailta voidaan myös kysyä tarkentavia kysymyksiä väittämiin liittyen.

HUOMIO Tehtävä voidaan tehdä myös silmät suljettuina. Tällöin on tärkeä huolehtia siitä, että silmät pidetään suljettuina koko tehtävän ajan. Opettaja voi päättää, mikä on hänen ryhmälleen paras toimintatapa tehtävän toteuttamisessa.

VÄITTÄMÄT (opettaja lukee väittämät oppilaille)

- *On vaikeaa kuvitella elämää ilman nettiä ja somea.*
- *Käytän päivittäin montaa eri somen sovellusta.*
- *Kuulun johonkin peliporukkaan tai pelaan usein kavereiden kanssa jotain digitaalista peliä.*
- *Minulle on tärkeää olla aktiivinen somessa.*
- *Olisin yksinäisempi ilman nettiä ja somea.*
- *Tubettajilla ja muilla somevaikuttajilla on valtaa nuorten mielipiteisiin.*
- *Olen nähnyt tai kokenut kiusaamista somessa.*
- *Olen nähnyt tai kokenut häirintää somessa.*
- *Olen nähnyt viimeisen viikon aikana jostain ikäisestäni levitettävän somessa juoruja, kuvia tai muuta ikävää.*
- *Somepalvelut kantavat tarpeeksi vastuuta vihapuheen ja kiusaamisen ehkäisystä.*
- *Tiedän, miten toimia, jos kohtaan kiusaamista, häirintää tai ahdistelua somessa.*

Väittämien jälkeen pohditaan:

- Mikä on kiusaamisen määritelmä? (kiusaamisen määritelmä löytyy seuraavalta sivulta)
- Onko kasvokkain ja somessa tapahtuvalla kiusaamisella eroavaisuuksia? Entä yhteneväisyyksiä?
- Puuttuvatko aikuiset tarpeeksi kiusaamiseen?
- Miten aikuiset voisivat puuttua kiusaamiseen paremmin?

KIUSAAMISEN MÄÄRITELMÄ

Kiusaaminen on sitä, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti pahaa mieltä sanoin, teoin tai elein. Pahaa mieltä aiheuttavat joku tai jotkut, jo(i)ta vastaan kiusatun on vaikea puolustautua.

Työskentely: HAASTAVIA TILANTEITA SOMESSA

Seuraavaksi oppilaat jaetaan neljään ryhmään. Jokaiselle oppilaalle jaetaan yksi HAASTAVA TILANNE -lappu ja paperia vastausten kirjoittamista varten. HAASTAVA TILANNE -laput ovat sivulla 4. Ryhmien tehtävänä on keksiä ratkaisuja somessa tapahtuviin lapuissa kuvattuihin ongelmatilanteisiin.

Ryhmien ratkaisemat tilanteet puretaan lopuksi yhdessä koko luokan kesken ja kuhunkin tilanteeseen liittyvä turvataito luetaan oppilaille ääneen.

HAASTAVAT TILANTEET

TILANNE 1 Kaverisi on tavannut netissä kivan tyypin ja aikoo mennä tapaamaan tätä uutta tuttavaansa. Miten reagoit tähän tietoon? Millaisia ohjeita annat kaverillesi tapaamista varten?

TURVATAITO

- Ihmiset, joita tapaat netissä, eivät ole välttämättä sitä, mitä väittävät. Älä hyväksy esimerkiksi Facebookissa kaveriksi tuntematonta ihmistä. Jos epäilet jonkun henkilöllisyyttä netissä, voit kysyä häneltä turvakysymyksen, johon lähipiirisi tulisi tietää vastaus. Muista olla antamatta osoite tai muita tietoja netissä.
- Jos päätät tavata ihmisen, johon olet tutustunut netissä, älä mene tilanteeseen yksin. Kerro vanhemmillesi, että olet menemässä tapaamaan nettituttavaa ja keskustelkaa, onko tapaaminen järkevää.

TILANNE 2 Keskustelupalstalla tuntematon henkilö on pyytänyt kaveriasi lähettämään itsestään kuvan alusvaatteisillaan. Mitä teette?

TURVATAITO

- Sinä itse päätät, mitä jaat itsestäsi. Kukaan ei voi pakottaa sinua kertomaan itsestäsi sellaista, mitä et halua. Älä anna itsestäsi mitään tietoja, jos kyselijä on tuntematon ja epäilyttävä. Ole varuillasi varsinkin, jos joku inttää sinulta tietoja, ei tunnu ymmärtävän nuorten slangia, tarjoaa rahaa tms. Älä julkaise nettiin poseerauskuvia vähissä vaatteissa. Muista, että kuka vain voi nähdä netissä kuvasi. Nettiin jaettuja kuvia ei välttämättä saa koskaan sieltä pois.

TILANNE 3 Näet videon, jonka luokkatoverisi on laittanut nettiin. Siinä pilkataan toista oppilasta. Videota on muokattu ja siitä on tehty loukkaava. Mitä teet?

TURVATAITO

- Jokainen on vastuussa teoistaan myös netissä. Pilkkaaminen, haukkuminen ja ahdistelu on kiellettyä. Kuvia ja materiaaleja saa julkaista vain asianomaisen luvalla. Nimettömänä kirjoitetut asiattomat viestit ja kommentit eivät takaa sitä, että henkilöllisyytesi pysyy salassa. Kerro asiasta vanhemillesi tai muulle luotettavalle aikuiselle. Poliisi puuttuu netin kautta tapahtuviin rikoksiin. Yksi yleisimmistä netissä tapahtuvista rikoksista on kunnianloukkaus. Muista, että myös alle 15-vuotias on vahingonkorvausvastuussa ja yli 15-vuotias rikosoikeudellisessa vastuussa.

TILANNE 4 Tuntematon tyyppi alkaa seurata sinua somessa. Hän kommentoi epämääräisesti julkaisujasi ja seuraa paikkatietojasi. Hän lähettelee sinulle myös kaveripyyntöjä eri some-palveluissa yhä uudestaan, vaikka hylkää hänen pyyntönsä. Mitä teet?

TURVATAITO

- Häiritsevä käytös netissä tulee ottaa vakavasti. Älä jää asian kanssa yksin, vaan puhu rohkeasti asiasta aikuiselle. Joskus tilanne lakkaa sillä, että pyytää häiritsijää lopettamaan. Estä yksityisyysasetuksissa häiritsevästi käyttäytyvän henkilön yhteydenotot. Tee ilmoitus ylläpidolle. Tarvittaessa ota talteen kuvakaappaukset tai säilytä viestit mahdollista myöhempää asian selvittelyä varten. Joskus häirintä voi olla niin vakavaa, että se täyttää rikoksen tunnusmerkit. Asiasta voi tällöin tehdä rikosilmoituksen paikallispoliisille. Voit kysyä neuvoa myös nettipoliisilta. Varo, ettei itse provosoidu ja tule syyllistyneeksi toisen oikeuksien loukkaamiseen.

Lopetus: PIKAKERTAUS

Lopuksi käydään läpi pikakertaus häirintä- ja/tai kiusaamistilanteisiin somessa, ks. alla.

Jos sinua tai jotain toista häiritään, kiusataan, houkutellaan tai ahdistellaan netissä:

- KERRO turvalliselle aikuiselle
- SÄILYTÄ keskustelut ja kuvat/videot kuvakaappauksella
- ESTÄ tekijän yhteydenotot puhelimen asetuksissa/somessa
- ILMOITA sivuston tai sovelluksen ylläpidolle
- OTA YHTEYS poliisiin, mikäli epäilet rikosta
- PYYDÄ TUKEA esim. koulusi opiskeluhoitopalvelut, [Rikosuhripäivystys riku.fi](https://www.rikosuhripaivystys.riku.fi) - Nuorten chat, p 116 006, [Lasten ja nuorten puhelin - Nuortennetti](https://www.lastenja nuorten puhelin.fi), p. 116 111

Lähteet [Turvallinen Oulu](#), [Rikosuhripäivystys](#) ja [Lasten ja nuorten puhelin](#).

HAASTAVA TILANNE -laput (tulosta ja leikkaa)

Tilanne 1: Kaverisi on tavannut netissä kivan tyypin ja aikoo mennä tapaamaan tätä uutta tuttavaansa. Miten reagoit tähän tietoon? Millaisia ohjeita annat kaverillesi tapaamista varten?

Tilanne 2: Keskustelupalstalla tuntematon henkilö on pyytänyt kaveriasi lähettämään itsestään kuvan alusvaatteisillaan. Miten neuvot kaveria?

Tilanne 3: Näet videon, jonka luokkatoverisi on laittanut nettiin. Siinä pilkataan toista oppilasta. Videota on muokattu ja siitä on tehty loukkaava. Mitä teet?

Tilanne 4: Tuntematon tyyppi alkaa seurata sinua somessa. Hän kommentoi epämääräisesti julkaisujasi ja seuraa paikkatietoja. Hän lähettelee sinulle myös kaveripyyntöjä eri some-palveluissa yhä uudestaan, vaikka hylkää hänen pyyntönsä. Mitä teet?

